

**TWÓRCZOŚĆ
STEFANA
ŻEROMSKIEGO**

(1864-1925)

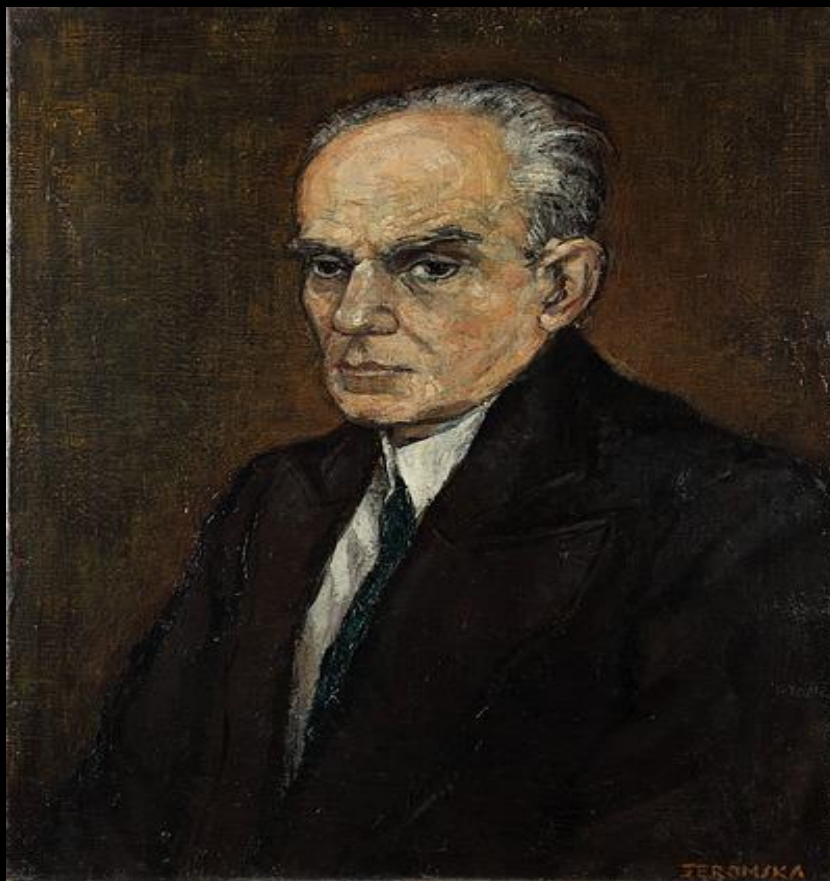
Stefan Żeromski urodził się 14 października 1864 roku w Strawczynie koło Kielc, w zubożałej rodzinie szlacheckiej (pseud. Maurycy Zych, Józef Katerla) - pisarz, dramaturg, publicysta. Urodzony 14 października 1864 w Strawczynie, zmarł 20 listopada 1925 w Warszawie.

W trakcie nauki traci rodziców. Najpierw matkę – 1879 rok, zaś 4 lata później (1883) młodemu pisarzowi umiera ojciec. Po śmierci rodziców Żeromski utrzymuje się głównie z udzielanych korepetycji. Z czasów gimnazjalnych pochodzą jego pierwsze próby literackie - wiersze, dramaty, przekłady z literatury rosyjskiej. Nad początkami twórczości młodego pisarza czuwał jego ulubiony nauczyciel, polonista - Antoni Gustaw Bem. Literat zadebiutował w roku 1882, publikując w „Tygodniku Miód i Powieści” (nr 32) wiersz „Pragnienie”, zaś w „Przyjacielu Dzieci” ukazał się utwór „Piosenka rolnika”.

W wolnej Polsce

Odzyskanie niepodległości przyniosło przypływ nadziei. Teraz najlepsze siły narodu mogą zaangażować się nie w walkę zbrojną, lecz w walkę o budowanie porządku społecznego, który zlikwiduje niesprawiedliwość i pozwoli uniknąć grozy rewolucji. Żeromski próbował zaprojektować taki program społeczny i kulturowy (dość niespójny i idealistyczny) w publicystyce (m.in. "Początek świata pracy" i "Organizacja inteligencji narodowej" 1919, "Snobizm i postęp" 1923).

Utwory Żeromskiego przekładane były na kilkanaście języków, wiele trafiło na scenę. Powstały też liczne filmy: Syzyfowe prace (2000 reż. Paweł Komorowski), Popioły (1965 reż. Andrzej Wajda), Wierna rzeka (1923 reż. Edward Puchalski - pt. Rok 1863, 1936 reż. Leonard Buczkowski), Dzieje grzechu (1918 reż. Antoni Bednarczyk, 1933 reż. Henryk Szaro, 1975 reż. Walerian Borowczyk), Przedwiośnie (1929 reż. Henryk Szaro, 2000 reż. Filip Bajon).

Życie pisarza i działacza społecznego

Jego ojciec, podupadły szlachcic, był dzierżawcą folwarków w Kieleckiem. Żeromski spędził dzieciństwo w jednym z nich, w Ciekotach w Górach Świętokrzyskich. Rodzice wczesnie umarli. Młodość przeżył w biedzie, nabawił się gruźlicy, którą ze zmiennymi skutkami leczył całe życie. Uczęszczał do Kieleckiego Gimnazjum Miejskiego, utrzymywał się z korepetycji. W Gimnazjum spotkał wybitnego nauczyciela, który wpłynął na jego dalsze życie. Był nim Antoni Gustaw Bem, historyk literatury, publicysta i krytyk, zwolennik pozytywizmu, wybitny pedagog. Żeromski wspominał o nim w Dziennikach, i uwiecznił w Syzyfowych pracach jako profesora Sztettera. Edukację przerwał z braku pieniędzy i wyjechał do Warszawy, gdzie dwa lata studiował w Wyższej Szkole Weterynaryjnej, która nie wymagała matury. Od 1888 zatrudnił się jako guwerner szlacheckich dzieci. W 1890 objął posadę w Nałęczowie, modnym uzdrowisku, do którego zjeżdżali znani pisarze i dziennikarze (Nałęczów był pierwowzorem Cisów, które opisał później w Ludziach bezdomnych.).

Po rewolucji

Historia i współczesność nieodmiennie ze sobą związane, konflikty społeczne i konflikty moralne bohaterów, tragizm i uroda życia - to stałe tematy utworów Żeromskiego. Był pisarzem tak płodnym, że trudno wymienić je wszystkie. Cechuje je ogromna różnorodność stylistyczna: legendy historyczne, epeje, manifesty pisane prozą poetycką, poematy (Aryman mści się 1904, Powieść o Udałym Walgierzu 1905, Słowo o bandosie 1908, Duma o hetmanie 1908, Sen o szpadzie 1905). Także dramaty: romantyczna w formie Róża (1909) - wielki traktat o rewolucji; dramat historyczny Sułkowski (1910); współczesny dramat społeczny Uciekła mi przepióreczka....

Istotną cezurę w pisarstwie Żeromskiego przyniosła rewolucja 1905. Pojawiło się w nim jeszcze więcej pesymizmu, przekonania o nierozwiązywalności problemów społecznych, daremności szlachetnych wysiłków, o dominacji zła.

Takim studium zła jest powieść Dzieje grzechu (1908).

Starania o przyznanie Nagrody Nobla zakończyły się niepowodzeniem. Nagrodę tę otrzymał 13.12.1924 roku Władysław Stanisław Reymont. Ostatnie miesiące życia spędził w otrzymanym od prezydenta mieszkaniu w Zamku Królewskim w Warszawie. Tuż przed śmiercią, w 1925 roku z inicjatywy Stefana Żeromskiego powstaje polski oddział PEN Clubu, którego pisarz zostaje prezesem. Żeromski umiera 20 listopada 1925 roku w Warszawie.

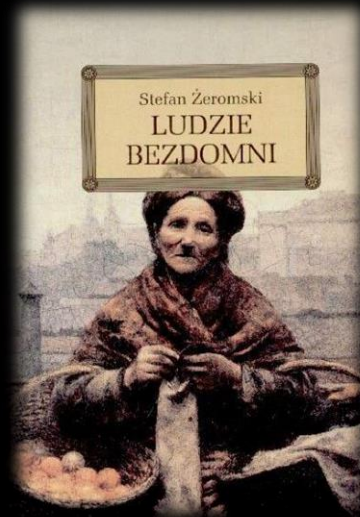
Zostaje pochowany na cmentarzu ewangelicko - reformatorskim. Pożegnalne utwory poświęcili mu m.in. Władysław Broniewski, Mieczysław Jastrun, Jan Lechoń, Maria Pawlikowska-Jasnorzewska, Antoni Słonimski, Julian Tuwim, Leopold Staff.

PRZYKŁADOWE DZIEŁA PISARZA

Centrum Doskonalenia Nauczycieli Publiczna Biblioteka Pedagogiczna
w Koninie Filia w Słupcy poleca wybrane dzieła

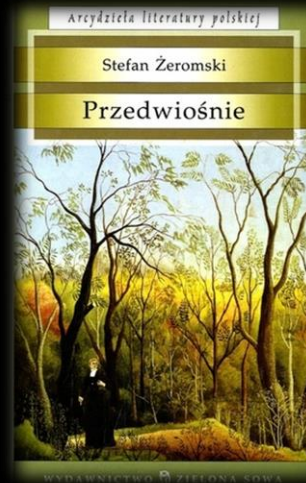
LUDZIE BEZDOMNI

- powieść młodopolska autorstwa Stefana Żeromskiego,
- napisana w 1899 roku w Zakopanem,
- po raz pierwszy wydana w 1900 roku,
- opisuje życie i działalność społeczną młodego lekarza Tomasza Judyma oraz dzieje jego miłości do Joanny Podborskiej

PRZEDWIOŚNIE

- powieść polityczna Stefana Żeromskiego wydana w 1924 (datowana 1925) w Warszawie w wydawnictwie Jakuba Mortkowicza
- opowiada o życiu Cezarego Baryki – przedstawiciela młodego pokolenia, urodzonego i wychowanego w carskiej Rosji (Baku), który przybywa do „Polski marzeń”, odrodzonej po I wojnie światowej
- *Przedwiośnie* jest powieścią ukazującą konkretne ówczesne opcje polityczne.

DOKTOR PIOTR

- nowela Stefana Żeromskiego, opublikowana w zbiorze Opowiadania w 1895 roku

SIŁACZKA

- nowela Stefana Żeromskiego,
- wydana po raz pierwszy w zbiorze Opowiadania w 1895 r.,
- opowiadająca historię lekarza Pawła Obareckiego i nauczycielki Stanisławy Bozowskiej,
- akcja dzieje się w ObrzydłóWKu, małej wsi, do której doktor przyjechał w wieku 37 lat,
- inspiracją do jej napisania była postać Faustyny Morzyckiej

OPRACOWANIE

Anna Tomal

CDN PBP w Koninie Filia w Słupcy